

HERSTELPLAN ERFGOED EN MONUMENTEN

De basis weer op orde krijgen

Zeven aanbevelingen voor toekomstbestendig erfgoed

Samen werken aan herstel van de erfgoedsector

Als inbreng voor het Herstelplan voor de culturele en creatieve sector doen de Federatie Instandhouding Monumenten (FIM) en het Erfgoedplatform van Kunsten'92 zeven aanbevelingen voor het herstel van de erfgoedsector na de coronacrisis. Hierover is overleg gevoerd met een brede groep van belangenorganisaties, uitvoerende organisaties, eigendomsorganisaties, educatieve organisaties en hun vertegenwoordigers binnen de erfgoedsector.

De erfgoedsector draagt oplossingen aan voor urgente vraagstukken als klimaat, woningopgave, stikstofcrisis, energietransitie, duurzame recreatie en toerisme en de vrijetijdseconomie. De erfgoed- en monumentensector kan en wil daar substantieel aan bijdragen. Een voorwaarde daarvoor is dat we eerst de basis weer op orde krijgen. De erfgoedsector wil actief betrokken zijn bij de ontwikkeling van een maatschappelijk herstelprogramma en wil, mits daartoe gefaciliteerd, in de uitvoering ook een actieve rol spelen. Fundamenteel herstel van de sector is nodig.

De sector heeft sterk ingeteerd op de eigen reserves. Wij roepen u op om een substantieel deel van de 150 miljoen aan herstelgelden voor de culturele sector in te zetten als investering voor fundamenteel herstel van de erfgoedsector. Dat betekent: aandacht voor instandhouding van monumenten, verduurzaming, vakbekwaamheid en werkgelegenheid, en passende ondersteuning voor erfgoedvrijwilligers. Voorkom dat de erfgoedsector de na-ijleffecten van de coronacrisis nog vele jaren achter zich aan moet blijven slepen. **Wij vragen concreet om €20 miljoen (Sim, zie voorstel 1 hieronder) + een passend bedrag (voorstellen 2 tot en met 7). Wij verzoeken u om de €70 miljoen die gereserveerd is voor de Opengestelde Monumentenlening voor de sector te behouden en een deel van het Herstelplan te benutten voor de erfgoedsector.**

Concrete voorstellen van de erfgoedsector

De erfgoedsector wil met OCW en RCE de volgende punten aanpakken, op korte termijn:

- 1) **Herstelprogramma** – De sector heeft sterk ingeteerd op de eigen reserves en moet de Opengestelde Monumenten Lening met rente terugbetalen. Om de basis van de sector weer op orde te brengen is een investering in de Sim, in herbestemming en in verduurzaming nodig.
 - a. Voor de Sim (Subsidieregeling instandhouding monumenten) zijn twee dingen nodig:
 - i. A) eigenaren moeten weer in staat gesteld worden om het eigenaarsdeel voor een Sim-aanvraag te betalen, en
 - ii. B) er is dekking nodig voor het tekort aan budget voor de Sim (instandhouding monumenten). Bij de Sim is sprake van een structureel tekort van €20 miljoen. Structureel is dus €20 miljoen extra nodig voor de Sim, zoals ook volgt uit de evaluatie van deze subsidieregeling. Daarnaast is er in 2022 sprake van een eenmalig tekort van €40 miljoen.

De Sim is de belangrijkste pijler van het financiële stelsel voor behoud van rijksmonumenten in Nederland. In Bijlage 1 is de onderbouwing te lezen. Van belang is ook te beseffen dat zonder gedegen continuering van de Sim de toekomst van jonge erfgoedprofessionals op de tocht staat. De motor loopt dan vast en we komen in een negatieve spiraal terecht.

- b. Herbestemming van historische panden is een interessante optie om de klimaatopgave aan te pakken. Hergebruik van het bestaande helpt om onze CO2-uitstoot en stikstofdepositie te reduceren. Sloop zou geen optie moeten zijn en herbestemming de norm.
 - c. Verduurzaming is niet alleen een belangrijke ambitie van de erfgoedsector, maar verduurzamingsopgave biedt kansen. Door innovatieve verduurzamingsoplossingen te ontwikkelen voor toepassing in oude gebouwen fungeert de erfgoedsector, zoals Joks Janssen, hoogleraar Universiteit Tilburg, zegt, als de 'R&D-afdeling van de vastgoedsector. In de koppeling van monumentenzorg en duurzaam bouwen is nog veel winst te halen.' De R&D-functie van de erfgoedsector is sterk gebaat bij een voortzetting van het programma Erfgoed Deal.
- 2) **Ambitie** – De erfgoedsector wil mensen middels erfgoed ontspanning, kennis en ontwikkeling bieden, ook op nieuwe manieren, die tevens bijdragen aan diversiteit en inclusie. De erfgoedsector wil hiervoor samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Erfgoed Academie een programma ontwikkelen, waarin de nieuwe manieren van publieksaanbod en bedrijfsvoering de kern van het leerproces zijn.
 - 3) **Feiten en cijfers** – De erfgoedsector wil gedegen onderzoek door, of in opdracht van, de RCE naar de feiten en cijfers in de sector: hoeveel organisaties, fte, betaalde medewerkers, vrijwilligers (en in welke functies), gebruikelijke omzet en omzetsderving door coronamaatregelen, bezoekersaantallen, bezoekerswaardering en marketing & communicatie.
 - 4) **Erfgoedcoaches** – Erfgoedorganisaties hebben dringend behoefte aan maatwerkadvies en -begeleiding, die verder gaat dan informatievoorziening. Hiervoor heeft de sector professionele coaches nodig op drie aspecten.
 - a. Organisatiecoaches op het gebied van bedrijfsvoering, doelgroepen, product-markt-combinaties, shared services, buddy-systeem en inhuur van gespecialiseerde kennis.
 - b. Verduurzamingscoaches voor maatwerkadvies over het verduurzamen van hun gebouwen en objecten, de financiële steunmogelijkheden, collectieve inkoop en gebruikerservaringen.
 - c. Erfgoedexpeditiecoaches die erfgoedorganisaties helpen om - met een door NOV ontwikkelde module - buiten de gebaande paden nieuwe erfgoedvrijwilligers aan te trekken.
 - 5) **Digitalisering** – Erfgoed- en monumentenorganisaties hebben behoefte aan begeleiding bij het digitaliseren van hun collecties en het digitaal presenteren van hun gebouwen, objecten en verhalen, maar ook over de financiële steunmogelijkheden, collectieve inkoop, gebruikerservaringen.
 - 6) **Marketing & communicatie** – De erfgoedsector wil dat de monumenten, landschappen, archeologische sites, erfgoedgemeenschappen en de SDG-waarden die middels erfgoed uitgedragen worden via een professionele marketing & communicatie-strategie breed worden gedeeld.

- 7) **Uitwerking van scenario's** – De erfgoedsector wil dat de uitwerking van de toekomstscenario's van de WRR/KNAW en van Berenschot (Zie Bijlage 3 voor een nadere toelichting), en de rol daarin van en consequenties voor de erfgoedsector, voorzien van feiten en cijfers en voorzien van een groeiend aantal goede voorbeelden, duidelijk vindbaar op de website van de RCE - als landelijk kenniscentrum erfgoed - wordt geplaatst. De vorderingen kunnen worden opgenomen in de Erfgoedmonitor. Daarmee kan de RCE de gidsfunctie krijgen die de erfgoedsector nodig heeft.

Amsterdam, 7 april 2022

Namens

[FEDERATIE INSTANDHOUDING MONUMENTEN](#)

[ERFGOEDPLATFORM van KUNSTEN '92](#)

BIJLAGEN

1. Brandbrief Instandhouding Monumenten i.v.m. debat Cultuurbegroting op 22 november 2021
2. Notitie 'Visie op lange termijn corona-effecten in de erfgoedsector', met uitwerking van de toekomstscenario's van de WRR/KNAW en van Berenschot